

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Forum Artis kiittää Sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta kommentoida lakiesitystä HE132/2020. Olemme tyytyväisiä siitä, että lakiesityksen luonnoksesta annetut lausunnot on otettu huomioon ja parannuksia on tehty.

Muutama kommentti vielä lopulliseen esitykseen.

1.

Lakiesitys on pääosin hyvä, sillä sen myötä taiteen valtionosuuksia myönnettäisiin aiempaa joustavammin. Ehdotuksen mukaan myös ne toimijat, jotka ovat päässeet ei vain määrääjäksi, vaan toistaiseksi valtionosuuden piiriin joutuvat kuuden vuoden välein kriittisen arvioinnin kohteeksi, eli oikeus jatkuvaan valtionosuuteen arvioidaan uudelleen. Jos tämä säännöllinen uudelleenarviointi toteutuu, on se merkittävä kulttuuripoliittinen uudistus.

2.

On myös hyvä, että ehdotuksen mukaan valtionosuuden perusprosentti on 37 ja korotettu prosentti on 60. Korotettu prosentti on monille esittävän taiteen muodoille välttämätön. Tärkeä tähän liittyvä kohta lakiesityksessä on (alleviivattu):

"Korotetun valtionosuusprosentin mukaista valtionosuutta voitaisiin myöntää, jos huomattava osa toimintayksikön toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa taikka lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa taikka jos tähän on muu toimintayksikön toimintaan liittyvä erityinen kulttuuripoliittinen syy. Korotettu valtionosuusprosentti olisi 60."

Tuo "erityinen kulttuuripoliittinen syy" antaa mahdollisuuden rahoittaa korotetulla valtionosuudella vaikkapa taiteellisesti erityisen merkittävää ja korkeatasoista, mutta suhteellisen pienen yleisön taidetta.

3.

Lakiehdotuksen sisältämä idea Taiteen Valtionosuuslautakunnasta on hyvä. Myös sen perustelut ovat pääosin hyvät, mutta kohta, jossa puhutaan taiteellisesta laadusta, on ongelmallinen:

"9 §. Pykälässä säädettäisiin esittävän taiteen valtionosuuslautakunnasta, jonka tehtävänä on antaa opetus- ja kulttuuriministeriölle asiantuntijalausuntoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevista hakemuksista. Lausunto koskisi valtionosuuden tarpeellisuutta 3 §:ssä säädettyjen tavoitteiden kannalta ja 4 §:ssä säädettyjen valtionosuuden edellytysten täyttymistä. Näitä asioita koskevassa arvioinnissa tarvitaan eri tyyppistä asiantuntemusta kuin Taiteen edistämiskeskuksen yhteydessä toimivien taidetoimikuntien tekemässä vertaisarvioinnissa. Kyseessä ei ole toiminnan taiteellisen laadun arviointi, vaan erityisesti valtionosuuden tarpeellisuuden arvioinnissa tarvitaan laaja-alaista kulttuuripoliittista asiantuntemusta."

Toisin kuin ehdotuksessa sanotaan, Valtionosuuslautakunnan pitäisi arvioida myös taiteellista laatua — sitä ei voi erottaa tai ulkoistaa valtionosuuden muiden edellytysten täyttymisen arvioinnista.

Helsingissä 12.10.2020

Forum Artis

Virpi Hämeen-Anttila
puheenjohtaja